

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ YÖNERGESİ¹

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1- Bu yönergenin amacı, Giresun Üniversitesi'nin birimlerinde yapılacak olan her tür bilimsel araştırma, çalışma, yayın ve etkinliklerde uyulması gereken bilim etiği kurallarını ve Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu ile oluşturulacak alt kurulların görev, yetki, sorumluluk ve çalışma usullerini belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2- Bu Yönerge;

- a) Üniversite mensuplarınca yapılan veya üniversite ile ilişkisine bakılmaksızın, kişilerce yürürlükteki mevzuat hükümleri uyarınca akademik unvanının elde edilmesi aşamasında ve sonrasında yapılan her tür bilimsel araştırma ve çalışmalar ile gerçekleştirilen bilimsel etkinlikler, desteklenen ve/veya yürütülen bilimsel araştırma-geliştirme projeleriyle ilgili araştırma etiği konularını,
- b) Lisans, Yüksek lisans veya doktora öğrenciliği sırasında yapılan her türlü tez, sanatsal etkinlikler, seminer, proje ödevi ve bilimsel yayınlar ile yürütülen bilimsel araştırma-geliştirme projeleriyle ilgili araştırma etiği konularını,
- c) Üniversite mensuplarınca yurtiçinde ve yurtdışında her çeşit basın, görsel ve işitsel yayın organlarında yayımlanan ya da yayımlanmak üzere gönderilmiş olan her tür yayınla ilgili yayın etiği sorunlarını,
- ç) Üniversite mensuplarınca biyomedikal araştırmalarda kullanılacak deneklerde ve ekoloji ile ilgili çalışmalarda yapılan etik ihlallerini kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu yönerge 2547 sayılı Kanunun 14 üncü ve 42 inci maddeleri ile Yükseköğretim Kurulu Genel Kurulunun 29/08/2012 tarihli toplantısında alınan 2012i18.946 sayılı kararı ile yürürlüğe giren Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesinin 18 inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

¹

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hazırlanırken, Yükseköğretim Kurulu, TÜBİTAK ve Türkiye'deki bazı üniversitelerin yönergelerinden yararlanılmıştır.

MADDE 4 – (1) Bu Yönergede geçen;

- a) **Denek:** Üzerinde araştırma, inceleme, deney veya değerlendirme yapılan canlı varlıkları,
- b) **Kurul:** Giresun Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunu,
- c) **Rektör:** Giresun Üniversitesi Rektörünü,
- d) **Üniversite:** Giresun Üniversitesi ve bünyesinde yer alan fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, meslek yüksek okulları, konservatuarlar, rektörlüğe bağlı birimler, araştırma ve uygulama merkezleri ile ilgili koordinatörlükleri ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Bilimsel Araştırma Etiği, Yayın Etiği ve Akademik Değerlendirmelere İlişkin Temel İlkeler

Bilimsel Araştırma Etiğine İlişkin Temel İlkeler

MADDE 5 – (1) Her çeşit bilimsel araştırmada uyulacak temel ilkeler şunlardır:

- a) Veri toplama ve veri analizleri, bilimsel yöntemlerle elde edilir. Bunların değerlendirilmesinde, yorumunda ve kuramsal sonuçların elde edilmesinde bilimsel yöntemlerin dışına çıkılamaz, sonuçlar saptırılamaz, elde edilmemiş sonuçlar araştırma sonuçlarıymış gibi gösterilemez.
- b) İnsanlarla ilgili biyomedikal araştırmalarda ve diğer klinik araştırmalarda Sağlık Bakanlığı tarafından yayımlanan, 9 Ağustos 2011 tarih ve 28030 sayılı Klinik Araştırmalar Hakkında Yönetmelik hükümleri göz önünde bulundurulur.
- c) Her türlü bilimsel çalışmalarda yapılacak anket ve tutum araştırmalarında katılımcıların rızası alınır. Araştırma, bir kurumda yapılacaksa, katılımcıların rızasından sonra bağlı bulundukları kurumun izni alınır.
- ç) Araştırma ve deneylerin, hayvan sağlığına ve ekolojik dengeye zarar vermemesi temel ilkedir. Çalışmalara başlanılmadan önce gerekli izinler yetkili birimlerden yazılı olarak alınır. Bu çerçevede uluslararası beyanname hükümleri ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve ulusal mevzuat hükümleri göz önünde bulundurulur.
- d) Araştırmacılar ve yetkililer, yapılan bilimsel araştırma ile ilgili olarak muhtemel zararlı uygulamalar konusunda ilgilileri bilgilendirmek ve uyarmakla yükümlüdür.
- e) Araştırmacılar, kendi vicdanî kanaatlerine göre zararlı sonuçlara ve/veya onaylamadıkları uygulamalara yol açabilecek araştırmalara katılmama hakkına sahiptir.
- f) Yapılacak çalışmalarda, diğer kişi ve kurumlardan temin edilen veri ve bilgilerin, izin verildiği ölçüde ve şekilde kullanılması, gizliliğine riayet edilmesi ve korunması sağlanır.
- g) Bilimsel araştırma için tahsis edilen imkân ve kaynaklar amacı dışında kullanılamaz.

Yayın Etiğine İlişkin Temel İlkeler

Bu dokümanın basılı hali kontrolsüz doküman kabul edilmektedir. Lütfen web sitesinden en son versiyonuna ulaşınız.

MADDE 6 – (1) Her çeşit bilimsel yayında uyulacak temel ilkeler şunlardır:

- a) Bilimsel araştırmanın tasarlanması, planlanması, yürütülmesi ve yayına hazırlanması aşamalarında katkıda bulunmamış kişiler, yazar isimleri arasında gösterilemez.
- b) Bilimsel yayınlarda bir çalışmadan yararlanırken, bilimsel atıf kurallarına uygun olarak kaynak gösterilir.
- c) Henüz sunulmamış veya savunularak kabul edilmemiş tezler veya çalışmalar, sahibinin izni olmadan kaynak olarak kullanılamaz.
- ç) Evrensel olarak tanınan bilim kuramları, bilim alanlarının temel bilgileri, matematik teoremleri ve ispatları gibi önermeler dışında hiçbir çalışmanın tümü veya bir bölümü, izin alınmadan ve asıl kaynak gösterilmeden çeviri veya özgün şekliyle yayımlanamaz.

Akademik Değerlendirmelere İlişkin Temel İlkeler

MADDE 7 - (1) Her çeşit akademik değerlendirmede uyulacak temel ilkeler şunlardır:

- a) Akademik hayatın bütün aşamalarında, öğretim ve akademik değerlendirmeler bilimsel liyakat kriterlerine göre yapılır.
- b) Akademik ilerleme ve ödül jürilerinde bilimsel liyakat kriterlerinin dışına çıkmak, kişileri kayırmak, bilimsel eleştiri sınırlarını aşarak kişilerin kimlik ve kişiliğine yönelik saldırılarda bulunmak, haksız menfaat sağlamak, sahtecilik, kopyacılık, vb. eylemlerde bulunulamaz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler

Etiğe aykırı eylemler

MADDE 8 – (1) Bilimsel araştırma ve yayın etiğine aykırı eylemler şunlardır:

- a) **İntihal:** Başkalarının fikirlerini, yöntemlerini, verilerini, uygulamalarını, yazılarını, şekillerini veya eserlerini sahiplerine bilimsel kurallara uygun biçimde atıf yapmadan kısmen veya tamamen kendi eseriymiş gibi sunmak,
- b) **Sahtecilik:** Araştırmaya dayanmayan veriler üretmek, sunulan veya yayınlanan eseri gerçek olmayan verilere dayandırarak düzenlemek veya değiştirmek, bunları rapor etmek veya yayımlamak, yapılmamış bir araştırmayı yapılmış gibi göstermek,
- c) **Çarpıtma:** Araştırma kayıtları ve elde edilen verileri tahrif etmek, araştırmada kullanılmayan yöntem, cihaz ve materyalleri kullanılmış gibi göstermek, araştırma hipotezine uygun olmayan verileri değerlendirmeye almamak, ilgili teori veya varsayımlara uydurmak için veriler ve/veya sonuçlarla oynamak, destek alınan kişi ve kuruluşların çıkarları doğrultusunda araştırma sonuçlarını tahrif etmek veya şekillendirmek,
- ç) **Tekrar yayım:** Bir araştırmanın aynı sonuçlarını içeren birden fazla eseri doçentlik sınavı değerlendirmelerinde ve akademik terfilerde ayrı eserler olarak sunmak,

d) **Dilimleme:** Bir araştırmanın sonuçlarını araştırmanın bütünlüğünü bozacak şekilde, uygun olmayan biçimde parçalara ayırarak ve birbirine atıf yapmadan çok sayıda yayın yaparak doçentlik sınavı değerlendirmelerinde ve akademik terfilerde ayrı eserler olarak sunmak,

e) **Haksız yazarlık:** Aktif katkısı olmayan kişileri yazarlar arasına dâhil etmek, aktif katkısı olan kişileri yazarlar arasına dâhil etmemek, yazar sıralamasını gerekçesiz ve uygun olmayan bir biçimde değiştirmek, aktif katkısı olanların isimlerini yayım sırasında veya sonraki baskılarda eserden çıkarmak, aktif katkısı olmadığı halde nüfuzunu kullanarak ismini yazarlar arasına dâhil ettirmek,

f) **Diğer etik ihlali türleri:** Destek alınarak yürütülen araştırmaların yayınlarında destek veren kişi, kurum veya kuruluşlar ile onların araştırmadaki katkılarını açık bir biçimde belirtmemek, insan ve hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalarda etik kurallara uymamak, yayınlarında hasta haklarına saygı göstermemek, hakem olarak incelemek üzere görevlendirildiği bir eserde yer alan bilgileri yayınlanmadan önce başkalarıyla paylaşmak, bilimsel araştırma için sağlanan veya ayrılan kaynakları, mekânları, imkânları ve cihazları amaç dışı kullanmak, tamamen dayanaksız, yersiz ve kasıtlı etik ihlali suçlamasında bulunmak.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kurulun Oluşumu, Görevleri, Toplantı Usul ve Esasları, Kurula Başvuru ve Kurulun Çalışma Esasları

Kurulun ve alt kurulun oluşumu

MADDE 9 – (1) Kurul; sosyal ve beşeri bilimler, sağlık bilimleri, fen ve mühendislik bilimleri alanlarından oluşturulur. Bu kurul Giresun Üniversitesinin sosyal ve beşeri bilimler, fen ve mühendislik bilimleri ve sağlık bilimlerinde görev yapan, farklı bilim dallarına mensup profesör unvanına sahip öğretim üyeleri içinden Üniversite Senatosunca önerilecek 14 (on dört) aday arasından Rektör tarafından 3 (üç) yıllığına seçilecek 7 (yedi) üyeden oluşur.

(2) Gerekli görülmesi halinde çalışmaların verimliliğini sağlamak amacıyla farklı bilim alanları için farklı bilimsel araştırma ve yayın etiği alt kurulları oluşturulabilir. Kurul, Alt kurulun başkanlığına üyelerinden birini seçer. Alt kurulun üye sayısı başkan ile birlikte toplam 3 (üç) kişidir. Bu üyeler alt kurul başkanının teklifi ve Kurul kararı ile seçilir. Alt kurul konu ile ilgili hazırlamış olduğu raporu, konunun kendisine gelmesinden itibaren en geç onbeş (15) gün içerisinde Kurula teslim eder. İhtiyaç duyulması halinde ek süre verilebilir.

(3) Yukarıdaki fıkralar uyarınca belirlenen kurul ve alt kurul üyeleri hakkında etik ihlalinde bulunduklarına dair kesinleşmiş bir adli veya idari karar veya tespit bulunmamalıdır.

(4) Yayın etiği kurallarına aykırı eylemi tespit edilen Kurul üyesinin görevi, üniversitenin bu konudaki kararının kendisine tebliği ile sona erer.

(5) Görev süresi biten bir Kurul üyesi aynı usulle en fazla 2 (iki) defa yeniden seçilebilir. İzinsiz ve özürsüz olarak üst üste üç toplantıya katılmayan veya en az altı ay süreyle izinli

Bu dokümanın basılı hali kontrolsüz doküman kabul edilmektedir. Lütfen web sitesinden en son versiyonuna ulaşınız.

olan üyenin, üyeliği kendiliğinden sona erer. Herhangi bir nedenle boşalan üyelik için, aynı usulle yeni üye seçilir.

(6) İlk toplantıda Kurula en kıdemli profesör unvanlı üye başkanlık eder ve bu toplantıda Kurul, başkanını kendi üyeleri arasından seçer. Başkan kurul üyeleri arasından bir kişiyi başkan yardımcısı olarak seçer. Başkanın görevinin sona ermesiyle birlikte başkan yardımcılığı görevi de sona erer. Kurul başkanı gerekli gördüğü hallerde başkan yardımcısını değiştirebilir.

(7) Kurulun sekreteryası Giresun Üniversitesi Hukuk Müşavirliği tarafından yürütülür.

Kurulun görevleri

MADDE 10- (1) Kurulun görevleri şunlardır:

- Yayımlanan veya yayın için gönderilen yazılarda tespit edilen veya dikkate sunulan etiğe aykırı eylemleri incelemek, gerektiğinde bilirkişi veya uzman görüşü almak, ilgili kişilerle yazışmalar yapmak, bilgi istemek ve görüş bildirmek,
- Kurul tarafından, doğrudan veya görevlendireceği bilirkişiler/uzmanlar aracılığıyla incelenen dosyalar ile ilgili raporları inceleyerek oluşturacağı sonuç raporunu yazılı olarak bir ay içinde Rektörlüğe sunmak,
- Akademik, araştırma ve yayın etiği konularında muhtemel etik dışı eylemleri ortadan kaldırmak için, ilgili birim ya da kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yaparak eğitici faaliyetler düzenlenmesini sağlamak üzere Rektörlüğe önerilerde bulunmak.

Kurulun toplantı usul ve esasları

MADDE 11 – (1) Kurulu en az beş üyenin katılımıyla toplanır ve üye tam sayısının salt çoğunluğuyla karar alır. Başkanın katılmadığı toplantılarda başkan yardımcısı, Kurul toplantılarına başkanlık eder.

(2) Kurulu çalışmalarını bizzat yürütür; ancak gerektiğinde alanında uzman bilirkişilerden görüş alınması hususunu Rektörlüğe sunabilir.

(3) Aşağıdaki kişiler etik soruşturmalarda bilirkişi ve uzman olarak görevlendirilemez:

- İlgilinin lisansüstü tez danışmanları ve doçentlik jürilerinde görev almış öğretim üyeleri,
- İlgilinin eşi ve üçüncü dereceye kadar (üçüncü derece dâhil) kan veya sıhrî hısımları,
- İlgili ile aralarında husumet bulunan kişiler.

(4) İlgilinin çalıştığı anabilim dalında öğretim üyesi bulunmaması halinde, en yakın anabilim/anasanat dalında çalışan öğretim üyeleri arasından veya gerekli görülmesi halinde ilgili anabilim/anasanat dalı dışından bilirkişi atanabilir. Birden fazla bilirkişi atanması halinde her bilirkişi ayrı rapor tanzim eder.

(5) Bilirkişiler dosya kendilerine ulaştığı andan itibaren en geç bir ay içerisinde konuya ilişkin raporu hazırlayıp gönderirler. İhtiyaç halinde kurul tarafından ek süre verilebilir.

(6) Kurulu üyeleri kendileriyle ilgili veya kendilerinin daha önce birlikte çalışma yaptıkları kişilerle ilgili etik ihlali iddialarının görüşüldüğü toplantılara katılamazlar.

Bu dokümanın basılı hali kontrolsüz doküman kabul edilmektedir. Lütfen web sitesinden en son versiyonuna ulaşınız.

Kurula başvuru ve kurulun çalışma esasları

MADDE 12 - (1) Üniversite Rektörlüğüne intikal ettirilen veya bireysel şikâyetlere dayalı olarak Rektörlüğe ulaştırılan etik ihlali iddiaları inceleme yapılmak üzere Kurula iletilir.

(2) Her başvuru için ayrı bir dosya açılır. Kurul inceleme sürecinde diğer kurum ve kuruluşlarla yapılacak her türlü yazışmalar Rektörlük aracılığıyla yapılır.

(3) Hakkında etik ihlali iddiası bulunan kişiden iddialara ilişkin olarak savunma ve gerekli bilgi ve belgeler istenir. İlgili kişiler, Kurul bu yöndeki isteğinin kendilerine ulaştığı tarihten itibaren 15 (onbeş) gün içerisinde yazılı savunmalarını vermek zorundadır. Bu süre geçildiğinde Kurul, diğer bilgi ve kanıtlara dayalı olarak karar verir. Kurul, gerekli gördüğü hallerde savunmayı sözlü olarak da alabilir.

(4) Hazırlanan raporlar, Kurulda tartışmaya açıldıktan sonra oylanır ve kesin rapor kurul üyelerince imzalanır. Çekimser oy kullanılamaz. Karara muhalif kalan üye karşı oy gerekçesini yazmak zorundadır. İnceleme sonuçlarını içeren kurul kararları Rektörlüğe sunulur. Etik ihlali saptanan kişilerle ilgili olarak Kurulca düzenlenen rapor konusunda Rektörlük gerekli adli ve idari işlemleri başlatır. Etik ihlali iddiasında bulunan kişi ve kuruluşlar, başvuruları ile ilgili olarak alınan kararlar hakkında Rektörlük tarafından ilgili birim ve kurumlarla birlikte bilgilendirilir.

(5) Başka kuruluşlarca yapılmış ya da yapılmakta olan inceleme ve soruşturmalar, bu düzenleme kapsamında yapılacak etik ihlali incelemelerine engel oluşturmaz.

(6) Kurul üyeleri, uzman ve bilirkişiler yaptıkları soruşturmaya ilgili edindikleri bilgi ve belgeleri Rektörlüğün izni olmaksızın açıklayamazlar.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Disiplin işlemleri

MADDE 13- (1) Etiğe aykırı eylemi kanıtlanan kişiler hakkında gerekli disiplin soruşturmasının başlatılması amacıyla ilgili kurumlara bilgi verilir.

(2) İntihal ve haksız yazarlık eylemlerinin gerçekleşmesi hallerinde asıl müellifin rıza göstermesi ilgilileri sorumluluktan kurtarmaz.

Zamanaşımı

MADDE 14 – (1) İntihal ve sahtecilik şeklindeki etik ihlallerinde inceleme başlatılması herhangi bir süre sınırlamasına tabi değildir. Ancak bunların haricindeki etik ihlallerinde eylemin gerçekleştiği tarihten itibaren on yıl geçtikten sonra etik inceleme yapılamaz.

Bu dokümanın basılı hali kontrolsüz doküman kabul edilmektedir. Lütfen web sitesinden en son versiyonuna ulaşınız.

(2) İntihal ve sahtecilik haricindeki diğer etik ihlallerinde, etik ihlal teşkil eden eylemin öğrenildiği tarihten itibaren iki yıl içinde etik inceleme başlatılmaması halinde etik ihlal iddiası incelenemez.

Gizlilik

MADDE 15 – (1) Komisyon toplantılarının içerikleri, Komisyon kararlarına dayanak oluşturan belgeler, Raportör raporu ve Komisyonun nihai kararı mevzuatta belirlenen istisnalar dışında gizlidir.

Yeniden inceleme

MADDE 16 – (1) Kurulda incelenen bir eser hakkında aynı iddialarla yapılan mükerrer başvurular dikkate alınmaz.

Etik ihlallerine ilişkin kayıtlar

Madde 17 – (1) Yukarıda sayılan etik ihlal türlerinden birini gerçekleştirdiğine karar verilen kişilere ilişkin karar ve belgeler Giresun Üniversitesi Genel Sekreterlik tarafından gizlilik ilkesine riayet edilmek suretiyle uygun bir şekilde dosyalanıp saklanır.

Yürürlük

MADDE 18 – (1) Bu Yönerge, Giresun Üniversitesi Senatosu tarafından kabulü tarihinde yürürlüğe girer.

(2) Yönergenin 4. Bölümünün 9.maddesinin 7.fıkrasında 11/05/2023 tarih ve 235/2 sayılı Senato kararıyla yapılan değişiklik, kabulü tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 19 – (1) Bu Yönerge hükümlerini Rektör yürütür.

